

FOCUS ประเด็นจาก PISA : การศึกษาเวียดนาม: ทำไมนักเรียนจึงมีผลการประเมินสูง

นำเสนอเมื่อ : 9 ธ.ค. 2559

FOCUS ประเด็นจาก PISA : ฉบับที่ 11 (พฤษจิกายน 2559)

การศึกษาเวียดนาม: ทำไมนักเรียนจึงมีผลการประเมินสูง

เวียดนามเพิ่งเข้าร่วมการประเมินผล PISA 2012 เป็นครั้งแรก แต่ผลปรากฏว่าเวียดนามได้พิสูจน์ให้เห็นถึงความสามารถสำเร็จของระบบโรงเรียน (PISA) นิยามระบบโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ คือ มีผลการประเมินเฉลี่ยสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD ใน PISA 2012 มีประเทศกำลังพัฒนาหรือประเทศรายได้ต่ำ (มี GDP ต่ำกว่า 10,000 USD, PPPs ของมูลของปี ค.ศ. 2010) เข้าร่วมโครงการเพียงไม่กี่ประเทศ และแม้ว่าแนวโน้มโดยทั่วไปพบว่า ผลการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กับค่า GDP และค่าใช้จ่ายทางการศึกษา แต่สำหรับเวียดนามไม่เป็นไปตามแนวโน้มนั้น (จุดดาวในรูป 1) เพราะปรากฏว่านักเรียนเวียดนามมีผลการประเมินคณิตศาสตร์สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนาที่มีรายได้ต่ำที่อยู่ในโครงการอีก 7 ประเทศ หรือที่เรียกว่า วงกลุ่ม Dev7 (ไดแก แอลเบเนีย โคลومเบีย อินโดนีเซีย จورแดน เบลูตูนิเซีย และไทย) ถึง 128 คะแนน ซึ่งช่องว่างของคะแนนประเมินนี้ ตามเกณฑ์ของ OECD เทียบว่าเทากับการศึกษาเล่าเรียนที่ต่างกันเกือบสามปี และไม่เพียงแต่คะแนนสูงกว่าประเทศกำลังพัฒนาด้วยกันเท่านั้น เวียดนามยังมีคะแนนสูงกว่าค่าเฉลี่ย OECD และสูงกว่าอีกห้าประเทศที่มีทั้งค่า GDP และค่าใช้จ่ายทางการศึกษาสะสมสูงกว่าอีกด้วย ปรากฏการณ์นี้ทำให้เรียกว่า Vietnam effect (Parandekar, S., & Sedmik, E., 2016)

อะไรทำให้ระบบโรงเรียนของเวียดนามประสบความสำเร็จ

การวิจัยของธนาคารโลกซึ่งใช้ฐานข้อมูลของ PISA 2012 เพื่อหาสาเหตุว่าอะไรทำให้นักเรียนเวียดนามเรียนรู้ได้ดีกว่านักเรียนจากประเทศที่มีังค์กว่า พบร่วมความแตกต่างทางวัฒนธรรมและการลงทุนทางการศึกษา คือส่วนหนึ่งของคำอธิบายในความสำเร็จของระบบการศึกษาเวียดนาม (Parandekar, S., & Sedmik, E., 2016)

ความแตกต่างทางวัฒนธรรม คือ ปัจจัยที่กำหนดลักษณะของโรงเรียนและนักเรียนของเวียดนาม ซึ่งมีวัฒนธรรมสามส่วนประกอบกันที่สามารถอธิบายถึงความสำเร็จทางการศึกษาเวียดนาม ไดแก ความขยันของนักเรียน การทำงานหนักของครู และบทบาทสำคัญของพ่อแม่ที่มีต่อการศึกษาของลูก (Parandekar, S., & Sedmik, E., 2016)

ครูเวียดนาม ทำงานภายใต้สิ่งแวดล้อมทางระเบียบวินัยของความเป็นครูที่เคร่งครัด ครูทำงานหนักรับผิดชอบงานสอนเป็นสำคัญ และมีระบบการนิเทศใกล้ชิดจากครูใหญ่และองค์กรอื่น ผลรวมของความขยันของนักเรียนและครูจึงลงตัว รายงานจาก the Young Lives research project บอกว่า ครูมีความสามารถ ทำงานอย่างมืออาชีพ และมีวินัยสูงมาก และไม่ประภูมิเรื่องครุขัดสอนเลย (Bodewig C., 2013)

โรงเรียนเวียดนาม มีอำนาจอิสระในการตัดสินใจนโยบาย เพราะมีการบริหารแบบอำนวยจากกลุ่มครู คือ สอน ดูแลควบคุมนักเรียน และระบบโรงเรียนเวียดนามมีการเน้นความสำคัญของผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างเข้มงวดกว่าประเทศกลุ่ม Dev7 ทุกประเทศ

นักเรียนเวียดนาม วัฒนธรรมความขยันเป็นพื้นฐานของคนไทยเวียดนาม ซึ่งส่งผลมาถึงการศึกษาของเวียดนามที่เป็นกรอบให้นักเรียนขยันเรียน ทุมเทกับการเรียนอย่างจริงจัง และเห็นความสำคัญของการเรียนทางการศึกษาของแต่ละคนคือสิ่งสำคัญมากในชีวิต นักเรียนเรียนหนังสือหนักมากภายในได้วัฒนธรรมที่มีความขยัน เมื่อเทียบกับประเทศกลุ่ม Dev7 อีก ๆ รวมทั้งประเทศไทย นักเรียนเวียดนามมีวินัยสูงกว่า (คาดชนิดระเบียบวินัยเวียดนาม 0.36 ไทย 0.07) นักเรียนมาโรงเรียนสาย ขาดเรียน หรือหนีเรียนบางชั่วโมงของเวียดนามมีอย่างกว่าประเทศกลุ่ม Dev7 มาก (เวียดนามมีนักเรียนเดยหนีเรียน 9% เทียบกับนักเรียนไทย 18% ที่เคยหนีเรียน) ยิ่งไปกว่านั้น ยังประภูมิของมูลค่าที่น่าสนใจ เช่น ใจสำคัญของนักเรียนเวียดนาม คือ แม่นักเรียนสวนน้อยเท่านั้นที่จะเป็นคนดี แต่ความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบวินัยกับความแนกลับมีความสัมพันธ์ตรงกันข้ามกับที่อื่น ๆ กล่าวคือ นักเรียนที่จะเป็นคนดีต้องลับมีความแน่นหนา (OECD, 2013b) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าแม่นักเรียนเวียดนามจะมีปัญหาทางระเบียบวินัยอยู่บ้าง แต่ความเสียใจในการเรียนก็ยังมีสูงเหมือนนักเรียนทั่วไป ทั้งนี้เพราะวัฒนธรรมเวียดนามที่ให้ความสำคัญกับการศึกษามาก นักเรียนใช้เวลาเรียนปกติในโรงเรียนไม่ต่างจากนักเรียนที่อื่น ๆ แต่ใช้เวลาเรียนพิเศษนอกเวลามากกว่าคาด ลักษณะนี้ของนักเรียนที่อื่น ๆ ประมาณ 3 ชั่วโมงครึ่งต่อสัปดาห์

ในด้านความรู้สึกต่อวิชาคณิตศาสตร์ นักเรียนเวียดนามไม่มีความวิตกกังวลหรือไม่กลัวจะทำคณิตศาสตร์ไม่ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูและนักการศึกษาควรให้ความสำคัญกับการสร้างความมั่นใจ ไม่เครียดและไม่กลัววิชาคณิตศาสตร์ และมีความมั่นใจสูงว่าจะใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตได้อย่างไร เพราะความเครียดความวิตกกังวลในวิชาคณิตศาสตร์ส่งผลกระทบเชิงลบกับความแน่นหนาของคณิตศาสตร์ (OECD, 2013a) เมื่อเทียบกับนักเรียนไทย พบว่า นักเรียนไทยกลัววิชาคณิตศาสตร์มากกว่า มีความวิตกกังวลจะไม่สามารถเรียนได้ดีสูงกว่า (OECD, 2013a) นอกจากนี้ในหลักสูตรของเวียดนามยังให้สัดส่วนเวลาเรียนคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์สูง ในเวลาเรียนปกตินักเรียนเวียดนามมีเวลาเรียนต่อสัปดาห์ 31 ชั่วโมง ในขณะที่นักเรียนไทยมี 36 ชั่วโมง แต่นักเรียนเวียดนามเรียนคณิตศาสตร์ 227 นาที นักเรียนไทยเรียนคณิตศาสตร์ 206 นาที เมื่อร่วมสามวิชาหลัก ปรากម្ពានนักเรียนเวียดนามเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาแม่ และวิทยาศาสตร์รวมกัน 658 นาที แต่นักเรียนไทยเรียนเพียง 607 นาทีเท่านั้น

พอแม่ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งของความแตกต่าง
แม้ว่าพอแม่ของนักเรียนเวียดนามจะมีการศึกษาไม่สูงมากนัก แต่พอแม่กลับมีความคาดหวังสูงในด้านการศึกษาของลูกหลาน และมีส่วนร่วมในชีวิตทางการศึกษาของลูกหลาน คือทั้งมีความคาดหวังสูง ติดตามผลการเรียนอย่างใกล้ชิด รวมมือกับครู และมีส่วนช่วยงานของโรงเรียน เช่น ช่วยในการระดมทุนเพื่อโรงเรียนจัดทำทรัพยากรการเรียนให้โรงเรียน (Parandekar, S., & Sedmik, E., 2016)

การลงทุนทางการศึกษา ภายใต้ตัวแัตนธรรมที่ให้ความสำคัญต่อการศึกษา
ทำให้เวียดนามแม้ว่าจะมีเศรษฐกิจที่ด้อยกว่า GDP ที่ต่ำกว่าทุกประเทศในกลุ่ม
แต่เวียดนามมีการลงทุนทางการศึกษาในอัตราส่วนที่สูงมากเมื่อเทียบกับค่า GDP แม้ว่าเม็ดเงินจะไม่สูงมาก
(คาดว่าจายทางการศึกษาสะสมของเวียดนามมี 6,969 USD, PPPs ประมาณครึ่งหนึ่งเมื่อเทียบกับ 13,964 USD,
PPPs ของไทย) แต่ค่าดูในสัดส่วนก็จะสูงกว่าประเทศกุฎุม Dev7 ทั้ง ๆ ที่เมื่อเทียบกับค่า GDP
ที่ต่ำกว่าและการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ต่ำกว่ามาก แม้กระนั้นการศึกษาเวียดนามก็ประสบความสำเร็จสูงกว่า
เวียดนามมีโรงเรียนในชนบทหรือเมืองเล็กไม่มากนักน้อยกว่าประเทศกุฎุม Dev7
แต่ก็เป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพได้มาตรฐานตาม Fundamental School Quality Level (World Bank, 2016)
ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรการเรียน เวียดนามมีคอมพิวเตอร์ไว้มากเมื่อเทียบกับไทย
แต่คอมพิวเตอร์เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตเกือบครบ

ข้อจัยที่ให้คำอธิบายเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตาม ยังมีแง่มุมอื่น ๆ
ที่อาจเพิ่มคำอธิบายส่วนที่เหลือของผลการประเมินที่แตกต่างของนักเรียนเวียดนาม ประการแรก คือ
ขอสังเกตที่เวียดนามมีนักเรียนจำนวนมากที่ออกจากโรงเรียนตั้งแต่จบชั้นประถมศึกษาหรือมัธยมศึกษาตอนต้น
โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มนักเรียนที่ยากจน หรือนักเรียนชนกลุ่มน้อยทางชาติพันธุ์
สถิติอัตราการเรียนต่อของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายมีเพียง 60% เท่านั้น (ไทย 98%)
และส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่ได้เปรียบกว่าทางวิชาการและทางด้านเศรษฐกิจ
ส่วนนักเรียนยากจนมีอัตราการเรียนต่อที่ต่ำ เพาะมีเพียง 20% เท่านั้นที่เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
(M.I., 2013)
จึงชี้ว่านักเรียนที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายส่วนใหญ่เป็นนักเรียนที่มีภูมิหลังทางเศรษฐกิจและสังคมที่ได้เปรียบ
ซึ่งผลการวิจัยชี้ว่า ตัวแปรนี้ส่งผลกระทบทางบวกต่อผลการเรียนนuru และเนื่องจากนักเรียนอายุ 15 ปี
ของเวียดนามศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 10 มีถึง 88% (OECD, 2013b) จึงเป็นที่แนอนว่ากลุ่มตัวอย่าง PISA
ของเวียดนามถือว่าตัวตัดเลือกมาแล้วโดยอัตโนมัติจากระบบฯ
กล่าวคือตัดเลือกมาจากกลุ่มที่มีพื้นฐานที่ได้เปรียบกว่าอยู่แล้วโดยตัวเอง

ขอสังเกตอีกประการหนึ่ง คือ
ประเด็นความซื่อสัตย์สุจริตในทางการศึกษาที่อาจจะอธิบายความแตกต่างนี้ (PISA ไม่ได้รวมเรื่องนี้ในการสำรวจ)
การสำรวจของ Global Education Network Transparency ที่เป็นส่วนหนึ่งของ Transparency International
ในเยอรมนีชี้ว่าในการศึกษาของเวียดนามมีการทุจริต ซึ่งจากการสำรวจได้ขอมา ชาวเวียดนามถึง 49%
เห็นว่าในภาคการศึกษาของเวียดนามมีการทุจริตมากถึงมากที่สุด แต่สิ่งที่น่าสนใจกว่า คือ
สิ่งที่เข่านับว่าเป็นเรื่องทุจริตทางการศึกษา ได้แก่ การที่โรงเรียนดังรับเงินจากนักเรียนเพื่อให้ที่เรียนในโรงเรียน
การที่ครูสอนพิเศษเก็บเงินจากนักเรียน ซึ่งทำให้ครูมีรายได้สูงมากจากส่วนนี้
และการที่พ่อแม่จ่ายเงินเป็นค่าเรียนกว่าวิชาสามัญลูกหลาน
เพราะสิ่งเหล่านี้ถือว่าเป็นการเอารัดเอาเบรี่ยบและสร้างความไม่เท่าเทียมกันทางการศึกษา (M.I., 2013)

โปรดอย่าลืมว่า ทั้งสามประเด็นของสิ่งที่สากลถือว่าเป็นการทุจริตนี้
มีอยู่และเป็นอย่างปกติในระบบการศึกษาของไทย
จึงอาจมีบางวันที่จะมีรายงานการทุจริตแบบนี้สำหรับประเทศไทย
ประเทศไทยซึ่งกำลังพยายามกับการปราบทุจริต จะพยายามดูแลส่วนนี้ด้วยหรือไม่

ข้อมูลจากเวียดนามก็สามารถให้บทเรียนสำหรับโรงเรียนไทยได้บ้างอย่าง
เพริ่งสารานุรักษ์จะพยายามเปรียบเทียบไทยกับเวียดนามเสมอมา ขออภัยด้วยที่ต้องทำแบบนี้
ที่ซึ่งให้เห็นว่าเวียดนามประสบความสำเร็จได้ดีกว่า
และความสำเร็จนั้นส่วนใหญ่มาจากการวัฒนธรรมความเชื่อและการทำงานหนัก ความมีวินัย
และการให้คุณค่าแก่การศึกษา ทั้งครู นักเรียน และประชาชนของเวียดนาม
เวียดนามทำการศึกษาให้สอดรับกับนโยบายชาติ ประเทศเวียดนามกำหนด *education and training, together with science and technology* ไว้เป็น Top National Policy ชัดเจน นโยบายจึงมีจุดเด่นในโรงเรียน
โดยการให้คุณค่าแก่วิชาหลักในหลักสูตรทั้งในหน้าห้องและให้เวลาเรียนกับวิชาหลักมากขึ้น

พอแม่ของนักเรียนเวียดนามก็มีวัฒนธรรมแบบเดียวกับวัฒนธรรมแบบของจีน เช่น จีน และเกาหลี
ที่รับรู้ว่าพ่อแม่มีหน้าที่ให้การศึกษาลูก จึงไม่คิดว่าการให้การศึกษาเป็นเรื่องความรับผิดชอบของรัฐบาล
หรือของโรงเรียน แม้จะไม่ร่วมมือกับพ่อแม่ก็ตามเท่ากับการศึกษาลูก ทั้งด้านทรัพยากร
การดูแลเอาใจใส่การเรียน และช่วยเหลือทุกคนให้โรงเรียนตามกำลังความสามารถ ระบบโรงเรียนไทย
จะสร้างวัฒนธรรมนี้ขึ้นมาได้หรือไม่ หรือว่าจะให้รอแต่การศึกษาฟรีที่พ่อแม่ไม่ต้องรับผิดชอบได้

เวียดนามกำหนดเป้าหมายที่จะทำประเทศให้เข้าสู่มาตรฐานภูมิภาคและมาตรฐานสากล (World Bank, 2016) จึงเริ่มนโดยการนำโรงเรียนให้เข้าสู่มาตรฐาน แม้โรงเรียนในชนบทก็ได้รับการดูแลให้ถึงมาตรฐาน
ไทยเราเองก็ควรกลับมาดูแลมาตรฐานโรงเรียนขนาดเล็ก โรงเรียนชนบทที่ยากจนบ้าง
มีฉะนั้นก็จะลาหลังเวียดนามตอบไป และหายสุด คือ การทุจริตในวงการศึกษาที่กล่าวข้างต้น ถ้าไม่สามารถกำจัดได้
การทำจดทุจริตเรื่องใหญ่ก็จะไปได้หรือ

จุดยุติ (End Point)

ระบบโรงเรียนไทยไม่สามารถแข่งขันกับหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียและอาเซียน ประเทศที่เคยล้าหลังไทยก็กลับแซงไปข้างหน้า
แล้วประเทศไทยจะแข่งขันได้อย่างไร แม้ในอาเซียนด้วยกัน ก็ไทยยังไม่รับยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างแรงดูน
ซึ่งการยกระดับนั้นมีข้อมูลที่ชี้บอกถึงจุดอ่อนของระบบของชาติ ไม่ใช่จุดแข็งของระบบอื่น ๆ ที่พอจะใช้ประโยชน์ได้
แต่เราเสียดายอย่างหนึ่งที่ข้อมูลและสาระดี ๆ เหล่านั้นไม่เคยถูกใช้
พระราชบบ dni ให้มาดูนฐานความคิดเห็นและความพอดีมากกับความนฐานของข้อมูล

อ่านเพิ่มเติม

- Bodewig, C., (2013, November 12), *What explains Vietnam's stunning performance in PISA 2012?*, (Online), Available: <http://blogs.worldbank.org/eastasiapacific/what-explains-vietnam-s-stunning-performance-pisa-2012>, September 18, 2016.
- M.I., (2013, December 12), *Education in Vietnam: Very good on paper*, (Online), Available: <http://www.economist.com/blogs/banyan/2013/12/education-vietnam>, September 18, 2016.
- OECD (2013a), *PISA 2012 Results: Ready to Learn – Students' Engagement, Drive and Self-Beliefs (Volume III)*, PISA, OECD Publishing.
- OECD (2013b), *PISA 2012 Results: What Makes Schools Successful? Resources, Policies and Practices (Volume IV)*, PISA, OECD Publishing.
- Parandekar, S., & Sedmik, E., (2016, April), *Unraveling a Secret: Vietnam's Outstanding Performance on the PISA Test*, (Online), Available: <http://documents.worldbank.org/curated/en/258431468196137980/Unraveling-a-secret-Vietnams-outstanding-performance-on-the-PISA-test>, Retrieved September 18, 2016.
- Pfeiffer, C., (2016, July 17), *Vietnam's students perform mysteriously well on tests, and researchers have figured out why*, (Online), Available: http://www.businessinsider.com.au/vietnams-students-test-well-and-a-new-paper-hasfigured-out-why-2016-7?utm_content=buffer7d891&utm_medium=social&utm_source=facebook.com&utm_campaign=buffer&r=US&IR=T, Retrieved September 18, 2016.
- Schleicher, A., (2015, June 17), *Vietnam's 'stunning' rise in school standards*, (Online), Available: <http://www.bbc.com/news/business-33047924>, Retrieved September 18, 2016.
- World Bank, (2016), *Education in Vietnam: Development History, Challenges and Solution.*, (Online), Available: http://siteresources.worldbank.org/EDUCATION/Resources/278200-1121703274255/1439264-1153425508901/Education_Vietnam_Development.pdf, September 18, 2016.

ไฟก็หรือ จุดไฟก็ต์ (Focal Point)

- ภาษาทางพลีทิกส์ หมายถึง จุดบนแกนของ melanin หรือกระบวนการที่เป็นจุดรวมของรังสีข่านของแสงที่เกิดการหักเหเมื่อผ่าน melanin หรือเกิดการสะท้อนของรังสีข่านของแสงเมื่อตกลงบน melanin มีความชัดที่สุด ในทางสังคม หมายถึง ประเด็นที่เป็นที่สนใจ จุดยุติ (End Point)
- ภาษาทางเคมี หมายถึง จุดที่การทับปูเกิดขึ้นสมบูรณ์และมีสารใหม่เกิดขึ้นซึ่งอาจสังเกตได้จากการเปลี่ยนสีของสาร

ขอบคุณที่มาจาก โครงการ PISA ประเทศไทย สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
(สสวท.)